

Sérül-e az információszabadság?

Kormány és nyilvánosság

Nemrégiben volt egy kis vita a kormányülések nyilvánosságáról. Ezúttal ne azt vitassuk, mi tartozik az állampolgárra és mi nem; vizsgáljuk inkább azt, kik, miként és milyen célból hallatják hangjukat, valahányszor csak „jobboldali” (pontosabban: nem balliberális) kormányzata van Magyarországnak. Mindekelőtt a Nyilvánosság Klubra gondolok. Arra a szervezetre, amely önmagát kente fel a döntők szerepére; hiszen tudjuk: szerintük csakis az a nyilvánosság (pártatlanság, sajtószabadság, demokrácia etc.), amire a klub rábólint.

Az előzményekhez tartozik, hogy a közelmúltban *Majtényi László* adatvédelmi biztos közleményét jelentett meg két állampolgári panasz kivizsgálása nyomán. Az egyik azt reklamálta, hogy az 1994 és 1998 közötti kormányülések magnetofonfelvételeit megsemmisítették, a másik úgy véli: az információszabadságot sérti, miszerint a mostani kormány üléseiről „sem magnófelvétel, sem szó szerinti jegyzőkönyv, sem pedig összefoglaló nem készül”.

Az adatvédelmi biztos kommunikációjának rövid summázata: a jogi szabályozásnak egyszerre kell szolgálnia az információszabadságot, valamint a kiegyensúlyozott, illetéktelen befolyástól mentes kormányzás-hoz fűződő alkotmányos érdeket. Elismeri: nincs alkotmányos alap a kormányülések nyilvánosságának követeléséhez, s nem alkotmányos követelmény, hogy az ülésekről teljes körű dokumentáció készüljön. Kifogásolja ugyanakkor, hogy a jelenleg készült „ügynevezett összefoglalókat eseti mérlegelés nélkül államtitokká minősítik”, mert ez csak a titoktörvény alapján volna megtehető. A biztos jogi szabályozást sürget, „amely a külső befolyástól mentes kormányműködés mellett garantálja az állampolgárok – adott esetben akár késeltetett érvényesülő – jogát a közérdekű adatok megismerésére”.

Egyértelmű gondolatmenet, habár mint látni fogjuk, hasonló közlemény a Horn-Kuncze kormányzat idején is megjelenhetett volna.

A közleményre *Stumpf István* kancelláriaminiszter reagált, kijelentve: a kormány működése átlátható, s a „minősített döntések” kivételével a közvélemény azonnal tájékoztatás is kap. Az írásos dokumentálás részei a „kormányülés helyét, idejét, résztvevőit, a vitában felszólaló személyek nevét, a kialakított döntés lényegét rögzítő összefoglalók, valamint a megtárgyalt előterjesztések, a kormány döntését »megjelenítő« jogsabályok, határo-

zatok, törvényjavaslatok”. A kormányzóvívó pedig részletesen informálja a sajtót és ezen keresztül a közvéleményt. A miniszter ezt is írja: „A Miniszterelnöki Hivatal a jelenlegi minősítési gyakorlatot – amelyet tudomásom szerint adatvédelmi biztos úr korábban is ismert és nem kifogásolt –

ahol a miénkhez hasonló összefoglalókat 30 évre titkosítják. (A brit indoklás is figyelemre méltó: a kormányzás legfelső szintjén a belső tanácskozások bizalmas jellegének gyöngítése nem áll a köz érdekében; nem a vita, hanem a végeredmény a lényeg.) Csak emlékeztetőül: ez a demokrácia sok

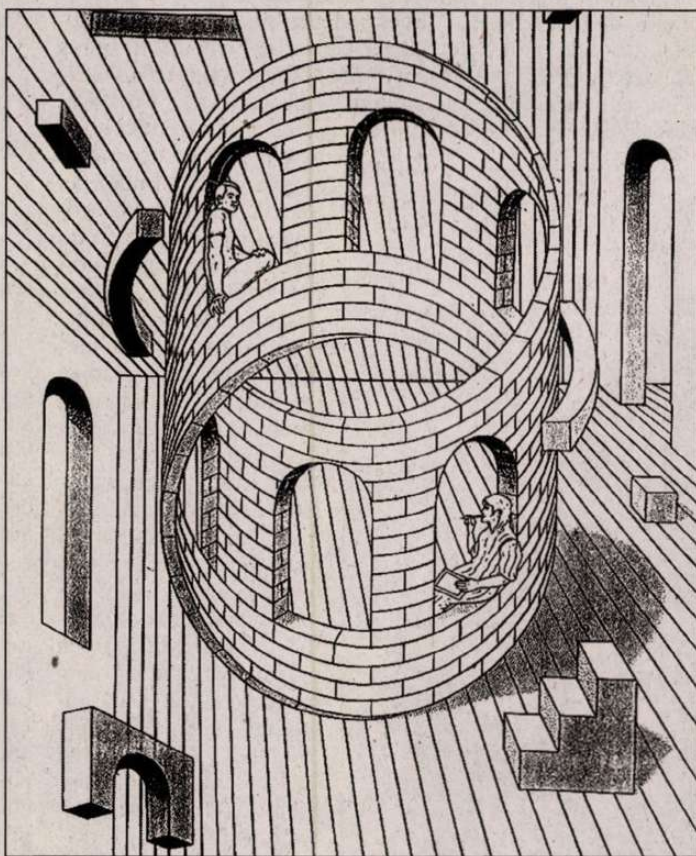
részben a levéltárosok, történészek tiltakozása miatt, de a lépes igazibb oka: a koalíciós vitákban elhangzottak sokszor csak a felvételek segítségével voltak rekonstruálhatók. Ráadásul *Kiss Elemér* akkori államtitkár egy rádióinterjúban elmondta: a felvételek valójában soha nem is szüneteltek. Aligha túlzó hát a vélemény, hogy a kormányüléseken időnként kaotikus állapotok uralkodhattak; mi több: egy ideig titokban dokumentálták a koalíciós partner (és saját emberek?) megnyilvánulásait.

Kérdés: kik semmisítették meg a felvételeket 1998-ban? Az új kormánynak ez nem lehetett érdeke. *Majtényi László* egy interjúja szerint: „A Horn-időszakban is kaptam indítványt, amely kifogásolta, hogy letörölték a kormányüléseken készült magnófelvételeket, és csak tartalmi összefoglalók készültek, de ezt a vizsgálatom nem bizonyította.” Újabb kérdés: mit és hogyan vizsgált? Hol tette közvé, hogy ilyen indítvány érkezett hozzá? Megjegyzendő még: az akkori kormány a titoktörvény 1995-ös vitáján csekély 80 évre akarta titkosítani a kormányülések dokumentumait. Mindezt úgy, hogy a határidő lejárta előtt ne lehessen a titkosító döntést felülvizsgálni. A klub s annak jelesei, *Kenedi János*, *György Péter*, az alkotmányjogász *Halmi Gábor* s a többi jogvédő – *Konrád György*, *Eörsi István* – csendben figyelhetek ekkortájt.

A jelesek egyike, *Halmi Gábor* egy cikkében – melleleg egybemosva a VIP-ügyet és a kormányülésekről való tájékoztatást – minden erővel igyekszik alátámasztani klubja és az adatvédelmi biztos álláspontját. Ám írásában ez is olvasható: „A jelenlegi titkosítási gyakorlaton az alkotmánybírák nem tudnak változtatni.” Tegyük hozzá: feltehetően azért nem, mert a helyzet nem alkotmányosért. Egy másik – tekintélyes – alkotmányjogász, *Takács Albert* pedig ki is mondja: „... a mai jogsabályok értelmében nem jogellenes a kormány eljárása, mert a kormányülésen elhangzottak nem közérdekű adatok.”

Nehéz lenne vitatni: a balliberális nyomásgyakorlás a cél. Erre utal *Halmi Gábornak Borókai Gábor* kormányzóvívóval való tévévitája során tett kijelentése; az Alkotmánybíró, „ha következetes eddigi nagyon szigorú információszabadsági gyakorlatához... ki is fogja mondani és el fogja rendelni” az új szabályozást. *Halmi* tehát prejudikál, s közvetetten nyomást próbál gyakorolni a legfelsőbb bírói testületre.

Szeidl Zoltán

OROSZ ISTVÁN RAJZA

1995. július 1-je, az 1995. évi LXV. törvény hatálybalépése óta alkalmazza.”

Nemcsak az adatvédelmi biztosnak nem volt kifogása korábban, de a Nyilvánosság Klub sem hallatta hangját, holott lett volna miért. Most megtört a jég, mert a klub szerint „demokratikus jogállamban” elfogadhatatlan a kormány gyakorlata, s ezért a kormány válaszát elutasítja, s „indítványban kéri az Alkotmánybíróságot, hogy kötelezze az Országgyűlést a kormányülések tartalmi dokumentálásának törvényi szabályozására...” Továbbá felkéri a kormányt: „bocsássa rendelkezésére az eddigi kormányülések résztvevőire vonatkozó adatokat...”, amelyeket a klub haladéktalanul megismerttet a nyilvánossággal. Ha a kabinet nem teljesíti a kívánságot, bírósághoz fordulnak.

A tények azt mutatják, hogy a klub tényeket hallgat el és csúsztat. Hiszen a „demokratikus jogállamok” jó néhány a miénkhez hasonló gyakorlatot folytat. Vagyis: számos európai ország nem állja ki a Nyilvánosság Klub demokráciapróbáját. Íme néhány „antidemokratikus” ország neve: Nagy-Britannia,

száz éves. „Antidemokratikus” állam továbbá Spanyolország, Portugália, Finnország, Franciaország; nem állják ki a Nyilvánosság Klub demokráciapróbáját a németek és a lengyelek sem.

Nem kétséges: a klub politikai célja elhitetni, hogy az Orbán-kormány antidemokratikus, gyakorlata nem jogállami. Nézzük, milyen volt az eszerint demokratikus Horn-Kuncze kabinett jogállami gyakorlata. Az 1088/1994. (IX. 20.) korm. határozat szerint a Horn-kormány üléseiről „összefoglaló és hangfelvétel készül”. A határozatból kiviláglik: az összefoglaló ugyanazt tartalmazza, mint a mostani, kiegészítve a „koalíciós egyetértési jogot gyakorló kormánytag esetleges ellenvéleményére” való utalással. Az összefoglaló csak a koalíciós vétőjog miatt volt bővebb, mint a mai. Erdemi különbséget ez azért sem jelent, mert a koalíciós ellenvélemény ismertetéséről szó sem esik. Ami pedig a magnetofonfelvételeket illeti: az 1070/1995. (VII. 29.) korm. határozat törli a hangfelvétel készítéséről szóló korábbi rendelkezést. Tény, hogy egy év múltán újfent készültek felvételek;